

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÖLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI
VÄLJAANDJA EESTI PÖLLUMEESTE KESKSELTS

Tolmetaja dr. agr. AUG. MILJAN

Vastutav toimetaja ELMAR JUST

I aastakäik

Tallinnas,
September 1933

Nr. 9

Ilmavaate kujundamine.

Noorte tähtsamaid ülesandeid enesearendamistöös.

Maanoorte enesearendamise- ja enesekasvatamise tööl on palju ülesandeid ja võltsaid sihte. Selles töös noored jatkavad seda haridusekäiku, millele on pannud kool kindla aluse, ning kasvavad vaimiliselt tugevaks ja kindlaks. Selles töös kasutavad noored omandada teadmisi ja oskusi, mis on tarvilikud igapäevaste eluülesannete edulaks täitmiseks ja majapidamiste ostar- bekohafaks edendamiseks. See töö patub ka mõislikku ajawõidet ja head meelegahtutusi elu iga- päevsuses.

Alga noorte enesearendamise- ja enesekasvatamistöö ülesanded ei saa piirduda ainult sel- lega ja ei piirduki sellega, sest see töö ja ka elu ülbje wiib noori elu ja tegewuse põhitüsimuste juurde. Noorte elus algavad aastad, — iihedel warem, teistel hiljem, wastawalt iga noore waimlisele arenemisele ja kaswamisele, — mil noorte ette tekiwad küsimused: mis on elu, mil- lised on elu kõrgemad sihid ja millised teed nende sihtide saawutamiseks, millised on iga inimese kohustused kaastodanikkude, ühiskonna ja riigi suhtes ja millised peawad olema tema sihedem eluga kui igawituga ja suhted elu kõrgeima waimlise juhijaga — Jumalaga. Noorte elus on ajajärte wõi aastaid, mil nende osiw waim ja arenew siieilm osse nõuab wastust nendele küsimustele. Noored tunnewad, et ei saa enam elus edasi sammuda ilma nende küsimuste lahendamiseta ega saa ka nendest küsimustest mööda minna, kui ei taha talistada oma arenewa elu käiku ja waimliste püüete teostamist ning oma heaolu kindlustamist õiguse ja õigluse põhi- mõtteil.

Ilmawaate kujundamine seisabki selgusele jõudmises ja kindlate seisukohtade omandamises elu põhitüsimustes. Ilmawaade on arusaamine ilmast, kõigest sellest, mis noori ümbritseb, kõi- gest sellest, mis on olemas, mis wõib olla — mis on teostataw ja saawutataw inimeste tegewu- sega looduse esemete ja jõudude kaastegewusel ja mis peats olema kõlblate põhimõtete ja ühis- kundliku elu paluuste järgi. Peale selle arusaamise moodustawad ilmawaate ka inimese seis- kohad, tõekspidamised ja suhted selle ilmaga, inimese tegewiiside määramine selles ilmas, — oma elute rajamine, eesmärkide püstitamine ja nende taotlemine kindlate põhimõtete järgi. Ilmawaade on seega inimese olemise, elamise ja tegewuse alus. Kui on see alus olemas ja kui see alus on kindel ning rajatud kõlblatele reeglitele ning õiguse ja õigluse põhimõtetele, siis wõib ka inimene kindlalt ja julgelt sammuda, elus ülesehitawat tööd teha, puuduiste ja wäärnähtuste wastu wõidelda ja selles wõidluses wõitjaks jääda. Sellest juba järelub ilmawaate kujundamise wajadus ja suur tähendus noorte elus.

Ilmawaate kujundamise siht on — saada teada tõde enesest, kaastodanikkudest, ühiskon- nast, rahwast, riigist, loodusest ja tema jõududest ning kõile ühendawast ja juhtiwast igawestest jõust — Jumalast. „Tunne iseennast!“ ütles wanaaja mõttetari Sokrates. See hüüd on kost- nud läbi aastasadade ning on jäänud ülesandeks ka kaasaaja noortele. Waja on ennast tunda, tungida oma waimu ilma, osida ja leida seal waimulisi jõude ja wõimeid. Waja on selgitada ja

selgusele jõuda oma elu sihis ja eesmärgis ning oma ülesannetes ja kohustustes kui ka elu kõl-
lates põhimõtetes. See oleks ilmawaate kujundamise tähtsamaid ja põhipanewamaid aluseid,
millel põhjeneksid ja kujuneksid ka töö ja töekspeidamisef ühiskonna, rahwa ja riigi suhtes. Kuna
inimene on ilmas kõrgem olewus — looduse walitseja, kuna ilmas on palju head ja ilusat ning
kuna inimesel on olemas jõude ja wõimeid luua uusi wäärtusi, siis kujunef see enesetundmine
wõi enefemääramine eluajatawaks. Noored, nähes elus palju head ja ilusat, leides eneses jõude
ja wõimeid loowaks ülesehitawaks tööks, määraksid oma elumise sihiks enese hingelise ja kehalise
harmoonilise arendamise ning looma ülesehitawa töö uute wääruste loomiseks ning wõtsid
oma elumise reeglis tunnusstatud kõlblad põhimõtted ning piüüded kõrgemate wääruste poole
ja rahwusriiklikud paleused.

Peale enesetundmise on waja selgusele jõuda ka oma ülesannetes kaastodanikkude, ühis-
konna, rahwa ja riigi suhtes ning omandada kindlad seijutkohad ja töekspeidamisef eluts ja tege-
wuseks kaastodanikkude keskel, ühiskonnas ja riigis. Siin kerfib noortele palju, palju küsimusi,
eeslätid suhtumises kaastodanikkudele ja ühiskonnale. Noored peawad selgusele jõudma elu reeg-
lite suhtes oma perekonnas, — peawad kujunema perekondliku elu paleused ja töekspeidamisef
käitumises wanematega, wendadega — õdedega, sugulastega ja lähemate tuttawatega. Sellele
järgneb seijutoha määramine ühiskonna suhtes, kas wõtta osa organiseerunud seltskonna —
seitside ja ühifuste elust ja tegewusest, kas olla seal tegew organiseerija, juhtija, tegewuse aren-
daja wõi ainult kaasajammuja. Ühenduses seega aga peawad kujunema ka ühiskondliku elu
põhimõtted, näiteks, kas toimida ja arendada ühiskondlikku elu üldhuwide alusel õiguse ja õig-
luse põhimõtteil wõi kitsaste erihuwide sihis, kas juhtida ühiskonna tegemusi kõrgemate paleuste
järgi wõi ainult maifete warade saawutamise huwides, kas teenida ühiskonda ja kaastodanikke
wõi arwestada ainult wõi peamiselt oma isiklikke tarwidusi, kas piüüda kõifide kodanikkude hea-
olu ja õnne poole wõi taotleda ainult oma heaolu jne. Need ja palju teifi küsimusi kuuluwad
sellel alal lahendamisele.

Sellele järgneb rahwusküsimuse selgitamine ja riiklikkude paleuste kujundamine. Seiju-
kohad ja töekspeidamisef rahwuse suhtes ei tekita maanoorte keskel lahkawamusi.
Kodumaa pind, loodus, eelmise põlwele elutöö ja selle saawutusjed ning oma-
pärasused ja maal lehwiv rahwuslik waim kaswatawad maanoori maast-madalast
Eesti rahwa poegadeks ja tütardeks, kes palawalt armastawad oma kodumaad ja
rahwast. Rahwuslikud waimilised wäärtused, maakultuur oma mitmekesiduses awaldab maa-
noortele igal sammul, et olemis eeslased, ning maanoored, tundes enestes õjwanemate waimu
ja kuuldes taaratammikute lohinat, ütlewad, et jääme eeslasteks. Aga sellest on siiski wähe,
waid noortel peawad kujunema ka rahwuslikud sihid ja paleused ning selguma alused ja abi-
nõud oma rahwuskultuuri arendamiseks ja rahwusliku elu elamiseks. Need sihid ja paleused
oleksid selgeteks tähisteks kogu meie rahwale, — eriti aga noortele enestele walguisallitaks nende
piüüetes ja õjimisites. Need paleused peawad üttema, et tahame olla terve ja tubli rahwas,
kes tunneb oma wäärtusi ja ülimalt tuisumust ning ülesandeid rahwaste peres ning kes tahab
luua omapärast kõrget kultuuri ning arendada oma elu isetegewalt õiguse ja õigluse waimus.
Riiklik paleus aga oleks: riikliku isefeiwuse kindlustamine, oma jõudude ja wõimiste eneseõh-
merdawalt rakendamine tegewuse riigi edasiehitamise pühas töös, elu reguleerimine kõifide
kodanikkude heaolu saawutamiseks ning majandusliku elu korraldamine wõimalisult täielikumalt
kõifide kodanikkude waimliste ja majanduslikkude nõuete rahuldamise sihis. Noori juhiks riik-
liku paleuse kujundamisel kindel põhimõte, et rahwa poliitiline isefeiwus annab rahwale kõige
rohkem wõimalusi oma töowõimete rakendamiseks ja töowõimaluste kasutamiseks ning et oma-
riikluse piirides on kõige täiemal määral ja kõige otstarbekohasemalt teostataw majandusliku
tegewuse kaudu loodud wäärtuste rakendus rahwa kultuuriliseks arendamiseks ja oma rahwus-
likkude ülesannete täitmiseks.

Ilmawaate kujundamine kui elu ja tegewuse aluse määramine wiib noori ka elu kõrgema
suhtija, igawese jõu ja walguse — Jumala juurde. Sageli küll awaldatakse, et noored olewat
ükskõifsed Jumala kui igawese tõe õjimisef ja leidmises. See ei ole aga siiski nii. Ilmawaate
kujundamisel, mis nõuab noortel elu sügawustesse tungimist ning eelmiste põlwele ja ka olewa
põlwe wendumuste ja seijutkohade arwustamist, tekilwad küll noortel sageli kahklusjed ja wahetez-
wahel ka mõne senise töekspeidamise eitamine, kuid see ei wii neid kaugele igaweste tõdede õfi-
misesef, waid wiib neid meel lähemale nendele tõdedele. Noored ei ela ainult tänapäewale, waid
noored elawad peamiselt tulewikule; noorte mõtted ulatuwad kaugele, kaugele, igawiku poole.
See aga wiib noori ka Jumala õjimisefle ja leidmisesefle ning oma elu ja tegewuse põhimõtete

koostöblastamisele Jumala kui kõrgeima wainu ja tõe tahtega. Ka ei saa ilmawaade olla täielik, kui noored ei tunne fidet Jumalaga.

Need oleksid ilmawaate üldised piirjooned ja ainult ülsifitud mõtted mõne eluala tõekspidamiste ja paleuste suhtes. Ilmawaate kujundamine, temale ülsitasjalitu sifu andmine on aga noorte eneste ülesanne. Ilmawaadet ei saa wainuil kujul anda wõi ette kirjutada, waid ilmawaade kujuneb iihendufes noorte kehalise ja wainulise arenguga ja kogu eluga. Seejuures ei wõi aga noored pasfiimised wõi ülskõitised olla ja läbimõtleмата ning põhjalikumalt arutamata wastu wõtta ühelt wõi teiselt poolt awaldatud seifutohti ega ainult kaaja jannuda kaasaja eluga, waid noorte ülesanne on olla aktiivne, isetegew. Aktiivsus, wainuline isetegemus, isefeiwus ja arwustaw mõtlemine ning elu nähete ja kaasaja wainuliste woolude ning kuuldub wõi raamatuisst loetud seifutohtade kaine arutamine oleksid alusteks ilmawaate kujundamisel. Seega ilmawaate kujundamine on noorte oma aktiivne tegemus; noored ise osfiwad ja leiawad tõekspidamisi ning püsitiawad tähsised; noored lahendawad elu põhifüsimusi omal jõul ja tegemusel.

Seega kafiutawad aga noored wastawaid wahendeid, nagu teadus, kirjandus, kunst, kogu kultuuri saawutusjed, ning wajawad ka juhendeid wõi kaasabi selles omas tegemuses. Neist wahenditest ja juhenditest edaspidi. A. Kurmits.

Lõikuse laul.

Ootab lõikajat hõljuv rukki väli,
Ta luenetab tuules kui pilliroog.
Üle põldude sahiseb heli
Mul kõrvu kui muusika — tuule hoog.

Silun rukkipeäid käega päikse kullas,
Neid õrnalt ma suudlen siis eha sees,
Joon neilt kastet ka kiirgawus koidus:
Mu südame täitnud on armastus.

Olen ihaldand nauti nägust maali,
Mis enesest kaunis on kunstitöö.
Usun: kunstnik ei paremat vali,
Kui seda on rukkipeä — Looja töö!

Oskar Kolk.

Sügismeloodia.

Istun kivil. Meri vahutab ja keeb mu ees. Üleval tumesinine õhuruum, milles rändawad mustjas-hallid pilved, nagu eksinud rändlinnud üks ühes, teine teises sihis. Seljataga kohisevad kuused ja männid, paenutades omi latvu tuules. See ei ole kevade kohin, mis mängib nende okstes, waid sügistorm, mis neid halastamata rebib ja murrab. Torm ikkab wõitlust...

Valgeharjalised lained rulluvad üksteise järele kaldale, nende kohal kisawad walgetiivalised kajakad, tõstes kord-korralt waljemalt häält. Üksik kaluripaad tant-siskeleb laine walgeil harjul, nagu eksinud lind. Vihaselt veereb laine laine järele kaldale, põrgates vastu kive ning pritsides veepiisku kõrgele. Torm näitab oma vägevust ja võimu.

Tinaraked pilved rändawad madalalt. Kuuldub kurba nuttu kaldal kasvavais leppades. Lepa lehed on lõõnud juba kollakaks, kuulutades sügise tulekut. Kajakad istuwad veest väljaulatawatel kividel... Kõik on muutunud — taewas, meri, puud...

Kaluripaad on kaldale jõudnud — ei soovinud wõitlust mässawa merega. Tuul suigutab esimesi koltuma lõõnud lepalehti unele.

Saabub õhtu. Laev vist tuleb, sest silmapiirile kerkib pikk suitsujuga. Tule-tornis süüdatakse tuled. Hakkab külm. Tõusen üles, et rutata koju. Nüske sügisetuul paitab mu pruune palgeid. Tuul rebib puiekt lehti ja keerutab lainetesse.

Eemaldun rannast. Kajakate kisa kaugeneb. Varesed üleval waaguvad. Viljanüitjad tõttamnd koju poole küirelt, pool jookstes. Kõikjal kuuldu sügise nukurat viit.

E v o E l d o.

Kuula, mida jutustab sulle kodumaa muld.

Sünkjad mustad sügispilved katavad kinni taevasina, kaugesse lõunasse rut-tavate rändlindude jumalagajätt sisen-dab me hingesse sügismeeleolu. Põllu-meese ajab adraga sirgeid vagusid hal-lile luitunud kõrremaale. Muld see ju-tustab üle saha hõlma libisedes:

„Põllumees, sügise on... silta jälle mu selga adrahõlmaga, loo mustaks hall kõrremaa!” Ja kui sahk seatud põllu-veerel uuele vaole ja hobused veavad tasast vagu, jutustab koduradade muld üle saha hõlma libisedes edasi: „Tuleb talv, siis puhkame, tuleb kevad, sulab lumi, sulisevad veenired, lõõb su rinnas tuksuma võimas iha minna põllule, must-tale lootuste ja unistuste maale. Sind kisub nagu mingi maagiline jõud. Tihti ei raatsi sa kannatada, mil taheneb maa põllutööks, vaid sageli juba lumega võidu sa külvad kullaseid seemneteri mu hõlma. Sa usud ja loodad minust imet. Sa usud ja loodad, et võin sulle üksinda kasvatada sada seemet. Aga sageli põletab põud mu pinna praoliseks, või pilvedest allavoolav vesi hävi-tab viimase kõrrekese. — Noil päivil sa kõnnid mure peidetud hõlma alla ja sü-gavad valu vaod palgel. Noil päivil on sinu valu minu valu ja sinu mure minu mure...”

Nii kinnine on kurtma põllumees oma

muresid ja rõõmusid, kuid ometi sõ-natul, kuulmatul häälel jutustab ta ko-duradade mullale, kui see veereb tema-ga juttu vestes üle saha hõlma: „Sind harin mu koduradade muld, millel sün-dinud, millel veetnud oma rõõmsad noo-ruspäevad. Sulle jutustan oma mure-dest, rõõmudest, sinu rüppe on valgu-nud nii paljudi valupisaraid ja higiga on kastnud juba mu vanemate vane-mad sind. Sinu vabale kõikumata pin-nale ehitasin ma oma vaba kodu. — Kodu, mis püstitatud higi ja vaevaga, tahan ma kaitsta ja hoida. Sa annad mulle igapäevast leiba...”

Nii jutustab põllumees maale, oma lahutamata sõbrale, oma saladused ja needki, mida ta ei sõanda rääkida kel-lelegi. Ainult kodumuld mõistab teda.

Põllumees on annud töotuse vabale mullale kaevata kraavid maasse, et ära juhtida vett soodest ja rabadest ja muu-ta neid viljakamaiks. Põllumees jutus-tab maale oma kavadest, kuidas kavat-seb muuta ta kultuurmaaks meie ürgsed maad. Nad näevad ilusaid kodusid ker-kimas ja maanoori uue põlvna tõus-mas. Ka sulle, maanoor, jutustab kodu-muld isade püüetest. Kaasnoored, kas olete kuulnud, kuidas jutustab kodu-nurme muld veeredes üle adra hõlma.

Oskar Kolk.

Isade ja poegade probleem Tammsaare „Tões ja õiguses“.

„Algas töö, algas eluaegne töö, algas töö, millist pidi jätkuma isegi tulevasele põlvele... — Andres tundis, kuidas omandatud maalapp tekitas kohustusi, millest ei või loobuda, kui oled aus inimene.“ Ja natuke edasi: „...tal on tundmus, et Vargamäele tulles tegi ta temaga lepingu elu ja surma peale. Lepinguga on ta endale võtnud suured kohustused ja neid tahab ta täita maksu mis maksab.“

Nende mõtetega alustas Tammsaare romaani „Tõde ja õigus“ (I osa) pea-tegelane Vargamäe Andres noore, väsi-matu töösangarina oma osetud talu pidamist. Sest töö omal maalapil moodustas temale elumõtte — tõelise ja valitseva. Isikliku talumajapidamise

edasiviimine oli temale tulevikuunistu-seks, mis jättis varju kõik muu. Ja ta jäi lõpuni ustavaks enesele ja oma talule. Pea täis tulevikukavatsusi jat-kas ta raudse järjekindlusega kord alustatud tööd. Kõrvaldades salakive, kraavitas soostunud maad, puhastas heinamaad lepavõsast, ehitas hooneid ja noore peremehe tööpäev oli alati pikem, kui päikese teekond tõusust loojangusse. Peremehega võidu rüh-mas tööd ka noor, vaevalt üle kahe-kümne jõudnud, nukrate silmadega pe-renaine. Sest ka tema ei tahtnud, et 'nende võlgu osetud koha teeniksid tasa lapsed. „Lastel pidi parem põli olema.“ Ja nii ehitati talu mitte enes-tele, vaid tulevase sugupõlve paremale

tulevikule. Aastad kuluvad, aga töökoorem ei vähene. Sest üht paneb Andres tähele: „kunagi ei ole tehtust küll, kunagi ei saa himu täis. Üks kavatsus sünnitab teise, üks töö kisub endale teise järele.“

Ülejäõ käiva töökoorma all variseb enneaegselt maamulda nukrasilmaline perenaine Krööt ta naise kaotusvalu rebib mehe südant. Mees mõistis küll koormaraskust võtta arvesse tööloomal, aga oma naisel ei oskanud ta seda mitte. Nii kaob aeg ja töö lendab endiselt ettevõtliku ja hoolsa mehe käte vahel. Kuid mööduvad aastad toovad enesega kaasa ka lootuste luhtaminekuid ja pettumuste kibuvitsaokkad torgivad valusalt südant. Algab aastakümneid vältav võitlus võimu pärast üleaedse peremehe Oru Pearuga, kes tahab Andresega vaid „mehemoodi asju ajada“ ja näha, „kumb on üle“. Võitlus kahe naabri vahel on iseloomulik selle poolest, et siin pole taganttõukajaks mitte ainult isiklikud huvid, nagu on seda arutihti tänapäeva ühiskonnas, vaid võitluse tooniandvaks teguriks on esijoones ülevõimu küsimus. Pime ja poolloomalik — „kumb on üle“ — juhib siin meeste töid ja toiminguid. Oma ülevõimu maksmapanekuks kasutab Pearu igasuguseid alatusi ja valgust kartvaid võtteid: Paisutab vett ühises vee äravoolu kraavis. Torgib kraavikaldasse teravaid orke, et naabri pererahvas seal oma jalad lõhki ajaks. Laseb maha naabri koera ja tassib selle korjuse oma krundile, nagu oleks koer ajanud taga tedrepoegi tema maa peal. Lõhub maha oma piiriaiad, et naabri loomad siis tema vilja läheks, kust saaks nad kinni ajada ja kohtulikku kahjutasu nõuda.

Läbielatud pettumused hakkavad pikapeale mõjustama ka Vargamäe Andrese maailmavaadet ja elusuhtumist. Nähes, et õigust argipäeva elus ei saavutata mitte alati tõe varal, hakkab ta ümber hindama ka tõe ja õiguse probleemi. Selleaegne kohtuskäimine hakkab tunduma temale teatud määral vale kaardimänguna, kuna naaber — tarvitades igasuguseid konksusid ja võltsvõtteid, — tuleb kohtust pea alati võitjana välja. Ja siit peale hakkab ka tõtt armastav ja õigusenõudlik Andres tarvitama „krutskeid“ oma kiusleva naabri tagasitõrjumiseks ja isikliku mina maksma panemiseks (kohtu poolt kinnitatud välispidise õi-

guse kaasabil). Oma seesmuses ja vahekorras teistega jääb ta aga endiselt ausaks ja tõttarmastavaks.

Ümbritseva elu karmis raamistikus muutub kalgiks ka Vargamäe Andrese süda ja see enne nii kaine ja tasakaalukas mees vemmeldab halastamatult oma naist, kuigi pekja enese hinge- piin on valusam, kui peksetava ihuline valu.

Isikliku elu pettumused ja pettumused ilmliku õiguse otsimiseks viivad ta piibli juurde — otsima õigust tulevases elust. „Seal pidi Andrese õigus sõrama kui päike“. Kuid ka see raamatute raamat toob temale vaid osalist rahuldust. Sest leidis nii palju vasturääkimisi — ei leidnud tema ka seal seda tõelist, sügavat õigustunnet, mis ta varemalt nii innukalt, kuid tagajärelt otsinud ümbritsevast elust.

Aastate möödudes oli Vargamäe Andrese omal ajal nii jõulised käsi- varred kaotanud palju omast sitkusest ja võimas piht vajunud jõuetult küüru. Ja endise optimistliku iseloomu enesekindla tulevikujulgusse hakkasid poetuma kahtlusevarjud. Sest kõrvaldatud salakivide asemele kerkisid põllule uued ja enne järgmise kraavi valmis- saamist ummistus juba eelmine. Ja Andresele näis, nagu oleks „mingisugune salaside nende hallide kivide ja musta soomuda vahel; mõlemad töötavad üheskoos ühise eesmärgi poole — Andresele vastu. Põllul kui ka soos, hakka aina uuesti otsast peale. Nõnda hommikust õhtuni, kevadest sügiseni, hällist hauani, põlvest põlve.“

Selles Andrese mõttekäigus väljendub teravajooneliselt see raske, armutu heitlus loodusoludega, mis Eesti põllumees peab pidama oma olemasolu eest. Et tulla võitjana välja töövõitlusest, tuleb põllumehele seista loodusoludega raugemata visadusega „silm silma ja hambahamba vastu“ ja seda põlvest põlve. Sest „Vargamäe kõneleb tegudega“ — ütleb väga õieti vana, jalutu sauna Madis. „Paari aastaga pistab ta sulle tuhat pajupõõsast vikati ette, see on tema Issameie. Kivid saputab ta sulle nagu hundikarja saha ette, see on tema kümme käsku. Mõne aastaga tallab ta su kraavid täis, mis sa vaevaga kaevanud, see on tema püha ristiõpetus ja peatükid. Mõnekümne aastaga sööb ta su luud-liikmed ja saadab su kirikuaiale, see on tema piibli- lugu... See on nende õigus. Ja kui

Melie, kes tahavad surra.

Kaunid õilmekeed noor kevad põimis.
Kui need tantsisid tuules tee peal,
siis sa mõtlid: „On ilus ja õilis
samuti surra, kui õiedki seal,
lumipuhtaina liueldes alla;
väga paljud neist viljaks ei sa,
Oksilt tuuleke tõstab nad vaiba,
hellalt matab nad emake maa.
Viljakandmatu õis olla ilus:
elu lühike — õitsengu hurm.

Ei ta tormidest tea sügisvilus,
mida vili näeb. Kaunis nii surm...“
Surematust nii aga ei kanta!
Vili seemneid on tulvili täis;
ise hävibki, lapsis üks anta
talle igavik. Ent tühi õis,
viljakandmatu ununed aga,
hetke elanud. Lõpmatul teel
valmiv vili: tal sajandid taga,
tuhandeid elusid tulevik eel.

O. Särel.

minu või sinu isa tahavad sellest õigusest osa saada, siis peavad ka nemad olema kui tuhat pajupõõsast, kui hall kivikari, kui vedelas maas kraav, mis täis langeb, ilma et hooliks vikatist, saheterast või kraavimehe vaevast. Nad peavad seisma kõigea silm silma vastu, ehk muidu neelab neid Vihukse ja Vargamäe.“

Andrese enese töökaed hakkavad aga juba väsima. Ja seni võidukalt teetsenud põllumees on sunnitud asuma ründaja seisukohalt kaitseseisukorda looduse vastu. Sest lapsed selle asemel, et jätkata isa elutööd — mõtlevad raputada oma jalult kodutalu tolmu ja minna õnne otsima mujale. Noorte enesetunnet mürgitab suurel määral ka üleaedsete isade vaenu vahekord. „Aga noored ei hoolinud vanemate vihast, nagu ei hoolinud nad ka Vargamäest, kust see viha pärit. Nad olid valmis ühest kui ka teisest loobuma, et minna õnne otsima mujalt, kas või teisest ilmaotsast, nagu peaks õnn ikka olema kaugel. Siit tahtsid nad kaasa võtta ainult mõned väikesed mälestused.“ — Noored ei hooli vanemaist, ja olles egoistid — eelistavad nad isiklikku eluõnne vanemate eluhuvidele. Tekib võitlus võimu pärast perekonna raamidest. Vana Vargamäe Andrese süda aga nutab verd, nähes maa hingeelu murdumist oma lihastes lastes.

See on suur kurbloolus. Kuid lapsed ei näe seda kurbloolust. Oma lihased lapsed kuulevad vanemate kurtumisi vaid poole kõrvaga. Neile jääb arusaamatuks vanemate kramplik kinnihoid kodutalu maakamarast. Nemad ei hooli vanemate eluhuvidest ega pü-

hamaist püüdeist. Sest neile on isiklik õnn tähtsam kui kõik muu. Seda lootsid nad aga kõikjalt mujalt kergema vaevaga saavutada, kui kodutalust Vargamäelt. Ja nii läksid ka Andrese lapsed maailma: kes kroonu-teenistusse sündeaiga teenima — kodutalule selja pöörmise mõte südames, kes mehele, kes linna edasi õppima — omale uut eluteed rajama, vastavalt oma sünnipärastele kalduvustele ja huvidele.

„Tee tööd ja näe vaeva, siis tuleb armastus“ — ütleb isa vankris, kõrval istuvale pojale, saates viimast kroonu-teenistusse. „Sina oled seda teinud ja minu ema tegi ka, aga armastus ei tulnud, teda pole tänapäevani Vargamäel“ — vastab poeg armutult, nagu ei leiduks isatalus midagi peale mure ja vaeva, kurbuse ja meeleheite. Vana, murest murtud isa aga püüab südaõõl lugeda oma südamevalu Hiibi raamatu sisse, kuna elatanud taluperenaine — paljude laste ema — peidab pea vaibasse ja nutab vaikselt patja.

Ja vanemaile tundus õigusega, et nende „lapsed on hullemad kui hobusevargad“, nagu seda kujukalt väljendab ümbruskonna arukaaim talupidaja Hundipalu Tiit oma poja kohta: „tema on hullum kui hobusevaras — tema varastab minult mu Hundipalu, kuhu ma pannud oma noore jõu ja tervise, varastab ja annab minu töö ja vaeva mõnele võhivõõrale, kes ei teagi, mis mina Hundipalust teinud ja mis ma tast veel tahtsin teha.“

Vanad ise ei saanud kuigi suurel määral maitsta oma töövilja. Nad ei tahtnudki seda, kuna nad ehitasid üles

kodutalu oma laste jaoks. Nad tegid väsimatult tööd selleks, et lastel oleks kergem elada. Vanemad rajasid oma elutöö tulevaste sugupõlvade paremale tulevikule. Ja kuigi talus endas olid kõik nurgad täis töö ja vaeva, kurbuse, mure ja meeleepaha jälgi — nägid vanad seda talu siiski mingis unistuslikus valguses — mitte nii, nagu talu oli tõeliselt, vaid nii, nagu ta peaks olema. — Sedavõrt südame külge kasvanud oli neile see talu.

See oli suur ja aateline suhtumine oma elutööle ning suur ja aateline oli ka töö ise. Noortel aga ei jatkunud arusaamist ja tahtmiski selle mõistmiseks. Ja suurelt osalt just sellest tuligi, et noor, jõuline, väsimatu töösangar, nagu oli seda Vargamäe Andres romaani alul — oli paarikümne aasta pärast — aastate ja elumurede koorma all kokkuvajav, tööst tapetud terviseiga vanake, kes luges öösiti Hiiobi raamatut, püüdis peita oma kurbust ja pettumusi trükikähtede elutute ridade vahele.

* * *

Nüüd on olud muutunud. Loodus pole põllumehele enam see armutu väärjumal, mis ta oli Vargamäe meeste päevil. Suured magistralkraavid äbistavad soostunud maa-alade südant.

Ja veeseadus sunnib Pearusid loobuma veepaisutamist naabri krundile. Põlult kokku veetud kivivared ja aiad kõnelevad meile isade tööst ja vaevast. Ja adratera ei murdu meie päivil enam nii kergesti kui siis. Aastakümnete teadlik töö on teinud ka looduse allahitlikumaks.

Kuid on püsinud meie päevini noorte põgenemine maakodudest. Vast ainult viimastel aastatel näib toimuvat senises mõttekäigus teatud murrang. Ja kasvab lugupidamine isade töö vastu. Sest kergema elu väljavaated ja lahedamad isikliku õnne võimalused linnades on kokku kuivanud äärmuseni.

Kuid ainult see vabakutseline intelligents, kes olude surve kodutu hulguksena peab hankima enesele elamisvõimalusi väljast, — võib mõista selle kaotuse suurust, et ta ei saa kunagi tunda seda kirgastatud õnne ja töö rõõmu, mis tundis omal ajal Vargamäe Andres — esimese põllukraavi kaevamisel ja esimeste kivide korjamisel omalt põlult. — Sest „selles oli nagu mingisugune esimese armastuse õnnevärin, millest aimu ainult sellel, kes seda ise millalgi tunnud.“

Juhan Viigant.

Tahame õunu — liimivööd õnapuudele.

Et tuleval aastal oma koduaiast saak-sime jälle õunu ja isegi rohkem ning väärtuslikumad kui tänavu, selleks peame hoolitsema tänavu sügisel — septembrikuu jooksul — õnapuudele röövikute hävitamiseks liimivööde väljapanemise eest. On õnapuud liimivöödega ümbritsetud, siis ei pääse tiibadeta emane külmaliblikas õnapuu oksade vahele munema ning seega jäävad viljapuudel pungad, õied ja lehed terveks, mida muidu külmaliblika röövikud oleksid ära söönud.

Liimivöö valmistamiseks

võtame umbes 15 sm laiusest pergament või mõnest teisest veekindlast paberist riba, millele määrame keskkoha 8—10 sm laiuselt külmaliblika rööviku liimi. Liimi on võimalik osta E. Seemnevilja. Ühisuse kauplustest

ning selle kg maksab 2—4 kr., vastavalt headusele.

Kodus röövikuliimi valmistamine

ei tee erilisi raskusi ja sellega saab iga noor hakkama. Liimi valmistamiseks võtame 500 gr linaõli, 500 gr kolofooni ja 200 gr paksu terpentini, mida segamini sulatame. Kodusel teel valmistatud liimi kg hinnaks tuleb umbes 150 senti ja sellest jätkub niipalju, et iga puu kohta tuleb kulu 4—5 senti.

Kuna omavalmistatud liim võrdlemisi kiiresti kuivab, siis tuleb sügisel teinekord veel liimi koht üle määrada. Parem ostetud liim, on kleepimisvõimeline veel ka järgmisel kevadel.

Liimivöö asetamine

õnapuu tüve ümber umbes 75 sm kõrgusele maapinnast ning paberi seome

kõvasti nõoriga alt- ja pealtpoolt liimriba kinni.

Enne liimivöö asetamist puhastame puutüve liimivöö kohalt lahtisest puukoorest (korbast) ja samblikutest, mille läbi saame vööd puule ligemale siduda.

Kui liimivöö on asetatud puutüvele, siis ei pääse külmaliblikas enam ülespoole munema ning ta muneb puu tüve alumisse ossa, kust neid hiljem ühes samblikke puhastamisega on kerge hävitada. —nt.

Talud vajavad häid juhte.

Jääme truuks maa vaimule.

Eeskuju, oli ta halb või hea, mõjub timbruskonnale ja kangelane suudab aastasadu oma nime järgnevate põlvede mälestusis jäädvustada. Kuid ekslik on arvamine, et kangelaseks võib ainult vaenuväljal saada. Ei, ka majanduslise sõja keerdkäikudes on vaja kangelasi, kelle eeskjuu julgustab ja kõvendab usku oma võimetesse. Üheks sääraseks sõduriks majanduslisel alal, kelle seast meile seni nii vähe kangelasi on tõusnud, on kahtlemata põllumees. Mitte sellepärast, et siin puuduks võimalused ja „lahinguväli“, ei liigagi suured on ülesanded, kuid puudub teadlik sõdur, puuduvad hästi ettevalmistatud juhid.

Tänapäevaelu põllumajandus sunnib igat teadlikku põllumeest murega tulevikku vaatama. Põllumees ägab raskuste all; majandusliku surutise tagajärjed tunduvad siin rängemini, kui teistel toodangu aladel, just sellepärast, et põllumehel puudub kutseharidus, mis temale võimaldaks ka muutunud olukorras väljapääsu leida. Kuid vähe, liiga vähe on meil haritud põllumehi, teadlikke ja hästi ettevalmistatud juhte, kelle seast võiks tõusta kangelasi ja suurvaimu, kelle eeskjuu jälgimist pälvib. Selline olukord edasi kesta ei

või. Seda muuta suudab ja võib ainult haritud põllumees.

Meie põllumajandus januneb haritlaste järele, et seal on piiramatud võimalused ja mitmekesine tegevusväli, et see on ja jääb õilsamaks alaks igale algatusvõimega noorele inimesele. On selge, et puhtteoreetilisele haridusele leidub ainult piiratud tegevusala ja sellest sõltuvalt on otse meeletus ülikoole ja ennast koormata mingisuguse muu „kutse“ või „diploomi“ omandamisega. Kuid talud ja põllumajandus, — seal leidub veel tööd, seal osatakse haritud ja teadlikku tööjõudu hinnata. Mitmes noores hinges peitus salajane unistus keskkooli ja ülikooli lõpetamise järele saada tulusaid ametkohti, tõusta rahvajuhiks. Mitte kaleviga kaetud laudade taga ega linna kasarmute elus, vaid ka esi-isade talus võib paljude noorte unistus hoopis täiuslikumalt teostuda.

Maa januneb juhtide järele: talud, ühistegelised, majanduslikud ja seltskondlikud organisatsioonid ootavad haritud käsi. Maaelu võimaldab noortele suurt tulevikku oma isiklikkude saavutuste ja hüvede kõrval. Seepärast, noored, valmistame endid ette põllumehe kutsele ja jääme truuks maavaimule. E. Gunmann.

Kui kollendavad viljad.

*Kui kollendavad viljad lainetamas
Ja tuule hääle saatel mühab värskete mets
Ja aias punapalgelised ploomid peitmas
End varju rohelistes lehtedes.*

*Kui kaste lõhnab piserdamad
Kas õhtul, kuldseid koidikul,
Neid hõbehelisi lüllekesti,
Kes kõikjal rõõmsalt naeratanud mul.*

*Kui ojakeses mängleb viisi jahe
Ja vaiksett laulab igivana viit,
Ma kuulen juttu muinasajast vähe
Ja rahumaast, mis pole kaugel siit. —*

*Süis rahuneb mu hinge häire,
Süis kaovad kortsud kulmudelt;
Ma loodan maapeal kätte saada õnne,
Ja taevast näha võimsat Jumalat.*

J. R.

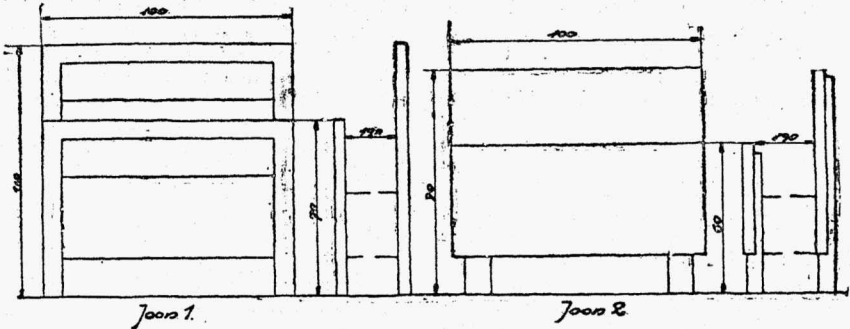
Magamistoa sisustamisest.

Meil on senini osutatud vähe tähelepanu magamistoa sisustusele. Kohtame sageli maitsevaeselt siit-sealt kokkulapitud sisustusi ja tihtigi on maksetud sääraсте juhulikult kokkuostetud esemete eest väga kõrget hinda. Võib ju koostada sisustust väga huvitavalt täiesti erinevaist mööbliesemest, kuid see töö nõuab erilist arenenud maitset ja sobivuse taipu. Ilma nende isikupäraste omadusteta võime muuta oma magamistoa kergesti vanakraami kaupluseks. Kuid pidades silmas seda asjaolu, et meie veedame peaaegu $\frac{1}{3}$ oma elust magamistoa, peame osutama sellele ruumi sisustusele suuremat tähelepanu. Ja et vähesed meist omavad loomulikku head

tarviduse korral oleks võimalus teha seda ise. Nii siis poleeritud magamistoa mööbel lasterikkas perekonnas pole kuigi praktiline, selle koht on luksusmagamistoa. Praktilisemaks värvimise viisiks magamistoa mööblile osutub emailimine või peitsitud ja tselluloose lakiga lakitud mööbel.

Esmakorras toon siin mõnede sängide joonestused, mis vormilt kui ka konstruktsioonilt lihtsad, nii et neid on võimalik valmistada ise, vähe puutööd tundjail, kodus.

Joonis 1 toodud voodi mõõdud: peaots 100 sm kõrge ja 100 sm lai; jalgot 70 sm kõrge ja 100 sm lai; küljelaud 190 sm pikk, 23 sm lai ja 3 sm paksud. Küljelaud on ühendatud vooditsadega voodihaakide kaudu.

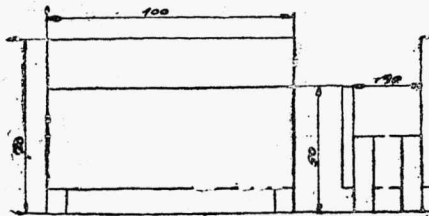
maitset, ja veel vähemal osal meist on võimalik arendada oma maitset, siis tuleks kodu sisustamisel meil, kes ei ole täiesti kindlad oma maitsele, jääda peatama ühelaadiliste mööbliesemete juurde. Sisustada tuleks tuba kõige hädavajalisemate esemetega ja kus vähegi võimalik, seal tuleks ehitada kõik kast-mööbli esemed seinasse. Tarvilised esemed magamistoa sisustamiseks on: säng, öökapp, tool, peegellaud, lapsesäng, pesulaud ja riietkapp (viimane seal, kus seda pole võimalik ehitada seinasse).

Esemete valimisel tuleb pidada silmas, et need oleksid mõõdetult sobivad, otstarbekohased, vormilt ilusad ja lihtsad. Mööbel peab olema värvitud praktiliselt, et see laseks puhastada end kergelt ja et mööbli värvi uuendamine ei oleks väga tülikas ega kallis, ja et

Küljelaudade kõrgus maast kuni pealmise servani 40 sm. Vooditsade raamistükkide mõõdud $8 \times 4,5$ sm. Voodi otsade viilungid ei täida kõike raamide vahet täis, vaid jääb pealt osa tühjaks. Jalgotsa viilungi laius on 32 sm, paksus 3 sm; peaotsa viilungi laius on 62 sm ja paksus 3 sm. Viilungid on raamistükkide vahele kinnitatud tappide abil ja viilungi kõrgus põrandast kuni alumise servani on 15 sm. Põhjakaks võib võtta vedrumadrats, reformpõhi või põhi teha laudadest ja sellele asetada läbiõmmeldud mererohu- või õlgmadrats.

Joonis 2 toodud voodi on ilma raamistükkideta, täis ühes tükis laudotsadega. Voodi peaotsa kõrgus on 90 sm ja laiux 100 sm, voodi jalgotsa kõrgus 60 sm ja laiux 100 sm. Voodi jalad on ühendatud vastava puuühenduse, n. n.

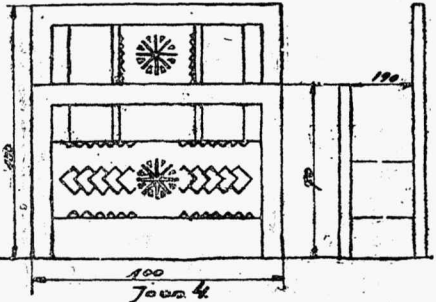
kraadide abil vooditsa platedega. Voodi otsade platede mõõdud: peaotsa plate 75 sm \times 100 sm \times 4,5 sm, jalgotsa plate 45 sm \times 100 sm \times 4,5 sm. Voodi küljelaudade mõõdud ja ühendusviis on samane joon. 1 mainitud kirjeldusele. Põhjaks võib kasutada samuti joon. 1 mainitud põhje.

Joon 3

jelauad on 190 sm pikad, 23 sm laiad, 3,5 sm paksud ja on ühendatud voodiotsadega haakide kaudu. Voodi küljelaudade kõrgus põrandast kuni küljelaua ülemise servani 40 sm. Põhjad sarnased eeltoodud kirjeldusile.

Joon. 5 toodud voodi peaotsa sammaste mõõdud 115 sm \times 6,5 sm \times

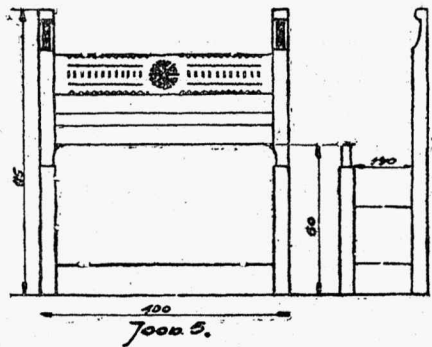

Joon 4

Joon. 3 toodud voodi on vormilt väga sarnane joon. 2 toodud voodile, kuid mõõdult ja konstruktsioonilt täiesti erinev. Selle voodi küljelauad ei ole ühendatud otsadega mitte haakide kaudu, vaid küljelauad on ühendatud tappide abil voodi jalgadega. üldse tuleb valmistada kõige pealt midagi suure pikerguse tabureti sarnast, mille välised mõõdud oleksid 100 sm \times 190 sm ja selle tabureti jalgade mõõdud oleksid 8 sm \times 8 sm \times 30 sm. Selle tabureti sarjade laius on 20 sm ja paksus 3 sm. Sarjad tulevad tappide jalgadesse nii, et need oleksid väljastpoolt tasased jalgadega. Peaotsa plate tuleb teha 100 sm pikk, 60 sm lai ja 3,5 sm paks. Jalgotsa plate 100 sm pikk, 40 sm lai ja 3,5 sm paks. Platedele tuleb lasta kummagile neli 2 sm ümmargust pulka sisse, selleks et platted ei tõmbaks ära ega murduks kergesti pooleks. Plated tuleksid liimida tabureti põksarjade külge kinni.

Joon 4—5 toodud voodid on ilmet rahvapärased ja ilustatud pussnoa lõigetega. Joon. 4 toodud voodi mõõdud: peaotsa laius 100 sm, kõrgus 100 sm. Raamistükkide mõõdud 8 sm \times 4,5 sm. Peaotsa keskmine täitelaua laius 30 sm, paksus 3 sm; äärmiste täitelauade laius 17 sm \times 3 sm. Jalgotsa mõõdud: laius 100 sm, kõrgus 70 sm; raamistükkide mõõdud 8 sm \times 4,5 sm. Jalgotsa täitelaua laius 30 sm \times 3 sm. Kül-

6,5 sm; pealmise põikpuu mõõdud: laius 15 sm, paksus 3 sm; nelja keskmise põikpuu mõõdud: laius 5 sm, paksus 2,3 sm; ülemine põikpuu 10 sm \times 3 sm. Jalgotsa sammaste mõõdud: pikkus 50 sm, paksus 6,5 sm \times 6,5 sm. Täiteplate laius 48 sm \times 3 sm. Küljelauad ja põhjad nii nagu joon. 4 kirjelduses mainitud.

Joon 5.

Kuidas magamistoa mööblit värvida õlivärviga ja emailida, selle kohta on „Põllumehe“ nr. 14 — 1933. a. ilmunud pikem kirjeldus, kuid peitsimise viiside kohta ilmut kirjeldus lähemal ajal.

H. Velberg.

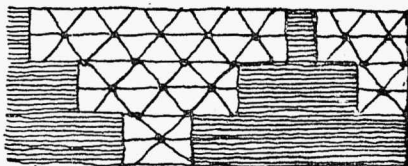
Meeskäsitöö ja värvimise nõuandja.

Piludega kaunistatud lina.

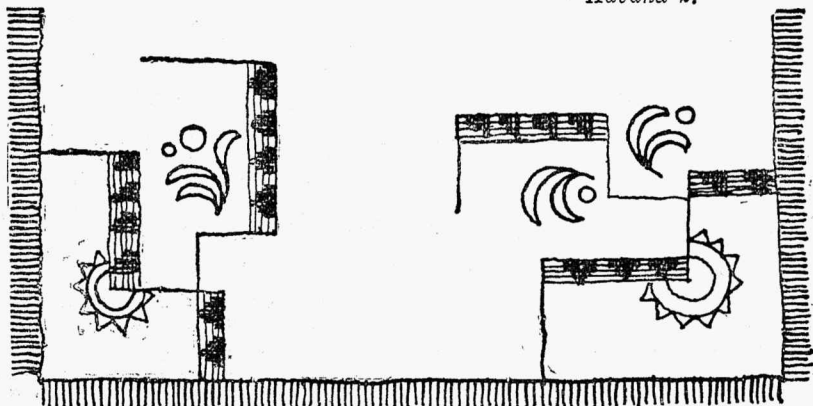
Pilu kaunistuse kombinatsioone tuneme väga palju valge tikandina, kuid sama hästi võib olla veel huvitavamalt võib neid valmistada värviliste lõngadega.

Käesolev lina kavand on mõeldud poolpleegitud kodulinasest materjalist. Lina on kaunistatud liht- ja põimitud-piluga. Et kaunistust muuta elavamaks ja huvitavamaks, on võetud põimimiseks kaks eri värvi tooni, roosa ja he

ga sämbupistel väikseid kolmnurke moodustades, kuna seesmise õmbleme halli

► Kavand 2.

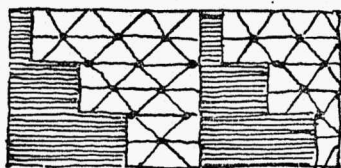

Kavand 1.

Lina valmistamiseks võtame 80 sm X 80 sm suuruse riide. Tasandame lõnga mööda servad ja pöörame käänu umbes 3 mm laiuselt pahemale poole ja traageldame tihedal eelpistel kinni. Kaunistuse kanname riidele, joonistades nõelaga lõnga mööda pilu jooned ette. Selle järele tõmbame välja kitsa pilu jaoks neli riidelõnga ja põimitud pilu jaoks 2,5 sm laiuselt. Põimitud pilu otsad äärestame nõõpaugupistel. On pilu lõngad kõrvaldatud, algame pilutamise. Selleks võtame kokku 4 riide lõnga nii kitsa kui ka põimitud pilu juures. Peale selle asetame töö raamile ja algame põimimist (vaata kav. nr. 2 ja nr. 3). Põimimiseks tarvitame pärl-lõnga nr. 8. Põimitud pilud kavand nr. 2 järele põimime roosaga ja pilud kavand nr. 3 järele põimime halliga. Kui on põimitud, siis õmbleme sõlmpistel lahtised sambad kahe kaupa kokku, tarvitades halli pilu juures roosat ja roosa juures halli lõnga. Järgmisena kopeerime tikandi osa riidele. Nurga välismised kaared õmbleme roosa lõnga

ahelpistel. Lehe kujud täidame ristikipistel roosa lõngaga ja sõõrid halli tooniga varrepistel.

Äärestame 6 sm — 8 sm pikuste nar-

Kavand 3.

mastega. Poolitame lina külje ja asetame ühele osale roosad, teisele hallid narmad ja nõnda korduvalt edasi. Narma asetame hegelnõela abil ja kinnitame pahemal poolt palistuspiistel, haarates igast narma sõlmest.

Sääraselt valmistatud linake on üsna nägus. Seda võib tarvitada ilu- kui ka kohvi- ja teelaua linana. Viimasel juhul valmistame juurde ka samas tehnikas leivarätid.

S Jams.

Odavaid aiasaaduste alalhoiu viise.

Teame üldiselt, kuivõrd tähtis on mitmekesine ja tervislik toit, kui hädavajalikud inimorganismile peale liha ja teravilja on aiasaadused. Praegune aastaaeg on aiasaaduste poolest rikkalik ning perenaisele ei tee suuremat raskust odava, maitseva ja otstarbekohase söögisedeli koostamine. Palju raskem on see talvel, peaaegu võimatu juhul, kui pole sellele mõeldud juba varasügisel.

Alalhoiu viisidest tuleks valida lihtsamad, odavamad, eeskätt suhkruta või vähe suhkrut nõudvad hoidised. Viimane nõue on eriti tähtis sellepärast, et enamusel perenaisetest pole võimalik muretseda korraga palju suhkrut. Õnks on hoidiseid, millele pole suhkrut üldse tarvis, mõned vajavad vähe soola ja maitseaineid.

Muidugi on igasugu hoidiste juures tähtis hea hoiuruum, milline peaks olema jahe, puhtaõhuline ja mis eriti tähtis — kuiv. Niiskus on hoidistele kõige suurem vaenlane, kutsub esile hallitust ja käärimist.

Väga toitev, kuid vähese säilivusega on tomat. Maitset muutmata ja tervena hoidub tomat õhukindlaid purkides, kuid need on hinnalt liig kallid, et olla kättesaadavad laiemale hulgal. Liitriiline purk maksab üks kroon. Purkide aset täidavad väga hästi laiasuuga pudelid, milliseid võib tellida Eesti Maanaiste Keskseksi kaudu (üheliitriiline pudel maksab 21 senti). Kahjuks ei võimalda pudelid tomatite alalhoidu tervena, küll aga pudruna (püree). Sama viis on hea õunapudru alalhoiuks. Peale selle saab tomateid veel kaunis hästi hoida hapendatult ja soolatult. Soolatult hoiduvad hästi alal türgioad ja seened.

Soolatud türgioad. I.

4 klgr türgiube, 1 klgr soola, ¼ klaasi suhkrut.

Oakaunad pestakse, eraldatakse ot-sad ja kiud. Puhta puunõu või purgi põhja raputatakse kaunis paks kord soola ja suhkru segu. Terved või parajateks tükkideks lõigatud oad laotatakse kordamööda soola ja suhkru seguga. Peale pannakse paksem kord soola. Üle laotatakse soolavette kastetud, puhas riidelapp ja vajutiseks

puust kaas ning kivi. Kui riie hallitab, tuleb see loputada nõrgas soolavees.

Suhkur ei lase ube liig tuimaks minna. Enne tarvitamist tuleb ube leotada üleaurust soolast.

Soolatud türgioad II.

4 klgr türgiube, 2,5 lt vett, ¼ klgr soola.

Pestud, kiududest ja otstest vabastatud, tükeldatud või terved oakaunad laotatakse kordamisi poole osa soolaga puhtasse puunõusse või purki. Veest ja ülejäanud soolast keedetud soolvesi valatakse jahtunult üle. Peale pannakse riie, puu kaas ja vajutis. Soolvesi peab ulatama üle ubade umbes 2—3 cm. Hallituse tekkides tuleb see kõrvaldada ja vajaduse korral soolvesi uuesti keeta ning jahtunult üle valada. Enne tarvitamist leotada.

Hapendatud tomatid.

3 klgr tomateid, 3 lt vett, 300 gr soola, 2 spl riivitud mädarõigast, tilli oksid ja lehti ning mustasõstra lehti.

Valminud, ühesuurused tomatid pannakse kordamööda mustasõstra lehtede, tilli ja riivitud mädarõikaga puunõusse või purki. Alumine ja pealmine kord lehti pannakse paksemalt. Jahtunud soolvesi valatakse üle. Peale puhas riie, puu kaas ja väike kivi. Hoiduvad hästi jahedas ja kuivas ruumis.

Tomatid soola ja äädika vees.

3 klgr tomateid, 3 lt vett, 3—4 spl soola, ¼ kl äädikat, 3 spl söögi õli.

Valminud tomatid pannakse purki, äädika ja soolaga segatult valatakse keedetud vesi üle. Peale valatakse söögi õli. Purk suletakse paberiga.

Tomati puder pudelis.

6—8 tomatit, 1 sibul, 2 spl vett.

Puhastatud, valminud tomatid ja sibulad tükeldatakse ning keedetakse õige vähese veega pudruks. Puder surutakse läbi sõela ja keedetakse soovikorral paksemaks või täidetakse niisama puhastesse pudelitesse. Pudeli kaelad peavad jääma tühjaks. Pudelik suletakse pealt korgiga või tellofaaniga ja kuumutatakse 80° C juures 20

minutit ehk keedetakse 10—15 min. Korgid lakitakse kohe peale keetmist. Niiske hoiuruumi puhul tuleb tsellofaan pealt siduda pergamentpaberiga.

Õunte puder pudelis.

Õunu ja vähe vett.

Pestud õunad tükeldatakse kõiga koorega. Eraldatakse varred, õieosad ja pekilised kohad. Edasi toimitakse nagu tomatite juures.

Pohlad veega.

Pohli, külma vett ja vähe porgandeid.

Pohlad pestakse ja puhastatakse. Puhastatud porgandid ribastatakse ja pannakse pohladega kordamööda purki või emalleeritud nõusse. Puhas, külm vesi valatakse üle. Kõrvalmaitsega vett

tuleb enne keeta. Suletakse pealt paberiga. Tarvitatakse niisama või vähe hese suhkruga salatiks. Vesi muutub ajajooksul roosakaks ja õige hapuks, mida võib tarvitada kisellide ehk supide juurde. Säärane salat tundub värskemaitselisena ja karastavana.

Keedetud ehk küpsetatud pohlad.

Puhastatud pohlad täidetakse pudelitesse, korgitakse ja seotakse pealt nööriaga. Pannakse peale leibade ahju puuhalgudele küljeli. Küpsetada võib ka lahtises nõus, mis pärast ahjust välja võtmist pealt suletakse paberiga. Võib ka keeta. Lahtises nõus keetmisel tuleb lisada $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ klaasi vett, et kuivad pohlad algul kõrbema ei hakaks.

H. Pagland.

Leedu maanoorte tööst.

Leedu noorpõlumeeste tervitus meie maanoortele.

1. Hoogne töö algus.

Leedu riik on iseseisvuse aastatel teinud uskumatult palju põllumajanduse edendamise ja põllukultuuri tõstmise alal. Sellest tööst pakub huvitava ülevaate Dotnuva põllutöö akadeemia õppejõu Dr. Jurgis Krikščiunaš'e 304 leheküljeline saksakeelne raamat „Leedu põllumajandus“, mis ilmunud käesoleval aastal. Vaimustusega kõnelesid Leedu maast ja rahvast ka meie agronoomid, kes osa võtsid Kaunases hiljuti ärapeatud Balti agronoomide kongressist. Siinkohal püüame lühida ülevaate anda Leedu maanoorte tööst eelpoolmainitud raamatu ja kongressist osavõtnud mag. agr. P. Ruubeli lähelepanekute ning seletuste järele.

Maanoorte organiseerimistööd Leedus alustati alles 1930. aastal. Kutsuti ellu noorpõlumeeste klubid. Klubide ülesanded on nende põhikirja § 1. järgmiselt fikseeritud: 1. äratada noorsoos armastust põllumajanduse vastu, 2. levitada põllutööõpetuse aluseid ja neid rakendada elus, 3. kasvatada maanoortes tööarmastust, kokkuhoidlikkust ja ühistöö vaimu ja 4. hoolitseda mõistliku aja- viite ning tervist karastava spordi eest.

Kui 1930. aastal kümne klubi asutamiseks algust tehti, siis on klubide arv

tõusnud tänavu juba 700, mille ümber koondunud 16.000 maanoort. Noorte organisatsioonide juhtideks on pea eranditult algkoolide põllumajandusklasside õpetajad, kes lõpetanud vastavad põllutöö kursused. Mag. Ruubeli seletuse järele on põllutöö talvekoolide ja kuue klassiliste rahvakoolide põllumajanduse õpetajad noorte töö juhtimisega seotud otseteel teenistuselepingu alusel. Isegi ülikooli õppejõud võtavad noorte organiseerimistööst elavalt osa.

2. Mida teevad Leedu maanoored.

Möödunud aastal on 3.733 maanoort mitmesuguse juurvilja kasvatuse alal tegevad olnud. On istutatud viljapuid, kasvatatud sigu, kodujäneseid ja mitmesuguseid sulgloomi. Seda kõike on tehtud omal jõul, ilma ühegi toetuseta. On korraldatud ja esinetud väljapanekutega näitustel. Noorte väljapanekud näitustel on saanud rohke huvi osaliseks. 1932. a. on esinetud 198 näitusel.

Mõnedel klubidel on juba soetatud oma raamatukogud, millest ammutatakse vaimuvärskendust ja omandatakse oskusi. Koosolekuid peetakse mitte ainult klubiliikmete piirides, vaid on korraldatud ka suuremaid konverentse, kuhu

paljude klubide liikmed kokku tulevad. Klubide töö ühtlustamise mõttes töötab põllutöökoja juures noorte erinõuandja ja põllutöökoja nädalalehes on noorte osakond. Lähemal ajal on kavatsus hakata välja andma iseseisvat maanoorte ajakirja.

Nagu eeltoodust selgub, on Leedu maanoorte liikumine hoogsalt levinevas.

Lõpuks olgu siinkohal Balti agronoo-

mide kongressist osavõtjate kaudu edasi antud järgmine kirjalik Leedu noorte tervitus meie maanoortele:

„Noorpõllumehed tervitavad Teid küllaskäigu puhul meie maale ja paluvad üle anda parimaid õnnesoovisid Teie maa noorpõllumeestele.“

Omalt poolt täname sõbralikkude tervituste eest ja soovime Leedu noorpõllumeestele edaspidiseks tööks palju õnne.

Agr. A. Eckbaum.

Kirjanduslik ringvaade.

Agnes Täär: Naisvallavanem. Komöödia 3 vaatuses. Noor-Eesti kirjastus Tartus, 1933. 88 lhk., hind kr. 2.20.

Meil on harjutud kirjandustooteid muu-seas hindama ka selle järgi, missuguse kirjastuse nimi selle kaanel esineb. Seekord on aga soliidne Noor-Eesti kirjastus, kelle nime on mõnel ajal isegi soovituseks peetud, sellele elarvamusele valmistanud halva üllatuse.

Peale „Mikumärdi“ loorberite on mitmed näitemängude kirjutajad hakanud uskuma, et publikule meeldivad rammusad sõnad, nagu esinesid oltrasti seal. Kuid kui seda voolu tahavad ülal kanda sellised maitse- ja vaimuvaesed raamatud, nagu „Naisvalla- vanem“, siis kaob see halvakspeetud vool meilt varsti ilma võitusetagi.

„Naisvallavanem“ on tiitellehel nimetatud komöödiaks, kuid kui ta mõne kirjandusliku moodupu alla ulatub, siis teda on küll õigus nimetada jandiks — jandiks ilma naljata. Naljaks serveerida tahetud võttel on maitsega inimese seisukohalt vastik maik juures. Rasvased sõnad, maoli kukkumised ja kleidi lõhkikarismised — ega need ai- nuükski ikka tegevustikku ülal pea. Siin- sed tegelased on kõik nagu mingid loomad, kel kohe suu ilaseks läheb, kui toitu näevad. Sõmised-joomised ongi stseenide pea- mine materjal. Mis sinna vahele veel ruu- mi tühjaks jääb, see täidetakse naeruga. Ilma mingi teravmeelsusega serveeritud sõ- nad ja näilise meeleheaga aetud voodisse- minekute jutud tunduvad sedad võorastava- mad, et nende autori teame olevat naise.

Pealkirja järele võis sisust oodata hoopis midagi muud, kui siin antakse. „Nais- vallavanem“ ja naisautor, — selle järele võis loota mingit maanaise vahvat naisõi- guslust või midagi sellesarnast; nüüd aga ei tundugi mingit põhjust olevat siduda peategelast vallavanema ametiga. Kui esi- meses vaatuses kokkukuhjatud tegelaste sekka ilmub ka aferist-kosilane, on juba teada, millega tükk lõpeb.

Mis selle näidendi päästaks, oleks mõ- nelpool ilmsikstuleva operetliku elemendi veel operetlikum ja karikatuurlikum rõhu- tamine. Tuleksid aga armutult kärpida väga labased ja maitsetud rõvetsemised.

Fr. W. Foerster. Oska elada! Tõl- kinud A. Selge. Noor-Eesti kirjastus Tar- tus, 1933. 136 lhk., hind kr. 2.40.

See tuntud kasvatusteadlase raamat on kirjutatud poistele ja tüdrukutele. Tulemusi, mis selle raamatu lugemine iga- tahes annab, kannab Foersteri kasvatustöö, mis esijoones paneb rõhku tahtejõu kasva- tamisele ja enesevalitsemisele ning siis nen- de relvadega astumine võitlusse mitmesu- guste pahede ja elu väärnähetega vastu. Küm- neid ja sadu näiteid ümbritsebvast elust toob autor oma õeldiste selgituseks; ta keel on võrdlemisi elav ja väga pildirohke. Väga leidlikult oskab ta veenvaks teha, et töö- line kangelastõugu pole mitte lõõjale vastu lüüa ega sõimajale vastu sõimata, vaid sel puhul vaikida ja viisakalt vastata; sest vii- mane on palju raskem. Foerster näitab, et tugeva isiksuse kasvatamine ärgu sündi- digu välispidise surve abil, vaid noorele sisendatagu tahet ise leida ja ise oma jõud proovile panna.

Natuke võrras on see raamat aga meie noortele. Tundub võorastavana varjamata rõhutamine, et siin tahetakse tegu teha mingi kõrgemast soost noore kasvatami- sega. Liiga palju junkruproualikkus laste- toa vaimu hõõgub vastu sealt, kelle selle asemel peaks olema elu. Ei usu, et raa- matu soov — minna „parema“ ja rikkama rahva lapsil vaeste sekka ja püüda neile head teha, kunagi tagajärgi annab, kui selle sooviga ühtlasi on väljendatud, et üks on „parem“, teine „halvem“. Või kas aitab kehvemale lapsele, kes näeb, et teine temast paremini rüüds kiib ja paremini süüa saab, järgmine troost kadeduse vastu: „Enamasti on neil, keda nooruses hellitati ja kelle iga soov täideti, hilisemas elus väga raske.“ Samuti kui pole demokraatlikule mõtteviis- le vastuvõetav elu paratamatusena toodud põhimõte, miks kõigil inimestel pole võrd- selt hea: „Seda peaksid sa juba ennem teadma, et terves maailmas ei leidu kaht inimest, kes saavad kõlke võrdselt, nagu ei leidu kaht lille, kellele võrdselt valg- gust, vett ja maad.“

See kõik ei vähenda aga ta kohatiste vägagi väärtuslike lehekülgede mõju.

S. R.

Maanoored võistlemas.

Eelmiste „Maanoorte” auhinnaliste ülesannete lahendajate vahel toimetatud loosimisel said väärtuslikku põllumajanduslikku kirjandust:

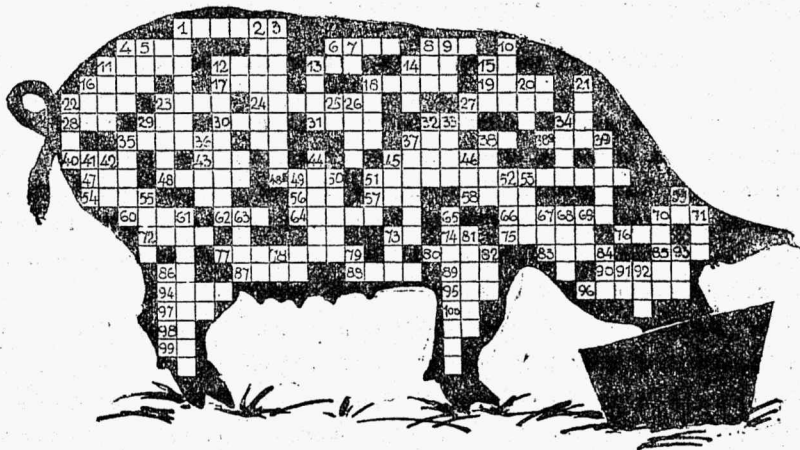
J. Vernik A. Käbin'i „Noorkarja kasvatamine”; A. Sirel O. Daniel'i „Metsa metsandus Eestis”; J. Topmann J. Velitar'i „Talu sealaudad”; H. Kõomägi N. Roosa „Madaloo harimine”; A. Roba A. Käbin'i „Noorkarja kasvatamine”; U. Särev A. Eckbaum'i „Turvas talus”; E. J. Kašan A. Auksman'i j. t. „Talu mets”; H. Kuulmatta A. Lillo „Hobuste toitmine”; J. Teder A. Käbin'i „Noorkarja kasvatamine” ja M. Pommer A. Auksman'i j. t. „Talu mets”.

Auhinnad saadeti õnnelikele võitjale postiga koju kätte.

Ristsõnad „Kuusiku Madli”.

Vasakult paremale: 1. sigade elukoht; 4. isa ema koos lastega; 6. vanake; 8. asi; 11. väga tuim; 12. mehe

kala asjaarmastajale püüdjale; 28. aja nimi; 29. merilind; 30. hobuse peatamise hääle märkimine; 31. õnne sedel; 32. avar; 35. asetama; 37. sõudeabinõu; 38. ka; 38-a. hädavajalikum ametmees külas; 40. igauks tahab olla...; 43. koidu algus; 45. venepärane naise nimi; 47. sugulane; 48. veesõiduk metsrahvastel; 48-a. teaduste ammutamise koht; 51. kõige kasulikum sealiha turustamise viis; 54. veoloom, hobuse ja eesli ristpaarituse tulemus; 56. eostaim; 57. unenägu; 58. varemalt; 60. hobuste elukoht; 62. kõige elava alus; 64. valsside kuningaga armsam jõgi; 66. vald Tallinna külje all, kuulus oma „luuavabrikuga” hüüdnime poolest; 70. kaela ehe; 72. piima masin; 74. hüüd; 75. eluase; 76. sidsõna; 77. maitsvam kodulooma praad; 80. kodulind, eksport kaubatootja; 83. väike laps; 85. kaust, ka toiming; 86. kaitseliidu lühendusmärk; 87. üks transpordi vormist; 88. olukord; 89. jaatus; 90. asukoht; 94. hobune ilma soota;

nimi; 13. näitav asesõna; 14. hobuse juhe; 16. kook; 17. labidas murdes; 18. ratta osa; 19. vanasti täitis kuuli aset; 22. vanadekodu hüüdnimi; 23. ihukate; 24. manner, millel elame; 27. ihaldatav

95. varemalt olnud; 96. eriti tähtis liikumisel; 97. lühend, nimest Olli; 98. imestus; 99. tähed, mis asetatakse tundmata nime asemele; 100. kaunvili omastavas käändes.

Ülaltp alla: 1. peale seenevihma minnakse ; 2. väärtuslik, kuid meil vähe tarvitusel olev liblikõislane; 3. kõrshein; 4. perenaisele tarvillik riist, eriti keediste valmistamisel; 5. vana naine; 6. noot; 7. sama, mis vasakult paremale 74; 8. õhtune aeg; 9. inglis tiitel; 10. pind; 11. oma isa-ema laps; 12. Virumaa osa; 13. toidu kõrvane; 14. relv ja ka sportimisabinõu; 15. naise nimi; 16. joodav kraam; 18. kõigi poolt ihaldatav; 20. kala liikumisvahend; 21. eriti sapine; 22. talvine sõiduriist; 23. tavaline lehma nimi; 25. imetus; 26. arv; 27. 3, 14; 34. ränduri lahutamata seltsiline; 35. iga neiu ihaldavam soov olla ; 36. naise nimi; 37. kellegi asemel olema; 38. esimene teadaolev mõrtsukas maailma ajaloos; 39. riik Lõuna-Ameerikas, kuhu müüdi meie sõjalaevad; 41. elektri mõõtüksus; 42. sama, mis vasakult paremale 47; 44. Lapua mässujuht; 45. küsiv asesõna; 46. jätkamist tähendav ütetus; 49. lugu-

laul; 50. naise nimi; 51. taim, mille suur väärtus elamute püstitamisel ja sisustamisel; 55. vokaal muusika; 59. noot; 61. armsam lindude seast; 63. liiklemis abinõu veel; 65. ainukene maanoorte aegkiri; 67. saagiahne kala; 68. ennemalt; 69. lind; 70. väikene kaarel; 71. Aga; 73. öine valgusallikas; 78. jõgi Itaalias; 79. noot; 81. madal, vähenõudlik elavaia taim; 82. toasoendaja; 83. naise nimi, ka sadama sild; 86. meie raha üksus; 91. noot; 92. nõu; 93. küsimus.

Eelpool toodud ristsõnade „Kuusiku Madli“ lahendamise võistlusest võivad võtta osa kõik „Maanoorte“ lugejad, kusjuures õieti lahendajate nimed avaldame ja võistlusest osavõtjate õieti lahendajate vahel loosime välja autasudeks hulga väärtuslikku kirjandust.

Lahenduste vastused palume saata 1. oktoobriks 1933 järgmisel aadressil: „Maanoored“ toimetus, Tallinn, Pikk tn. 40, postkast 54.

„Maanoored“ noortele kättesaadavaks.

Ajakiri noorsoole ilma rahata.

„Maanoored“ on ajakiri, mille tellimisi kuskil vastu ei võeta ega täideta Vist küll sellepärast, et noortel ei olekski selleks raha. Kuid vanemate kaasabil on ajakirja „Maanoored“ kättesaamine hõlbus. Kõigele päevalehe „Kaja“ pooleaasta- ja aasta-tellijatele saadetakse kaasaneks täitsa ilma hinnata kolm ajakirja: „Põllumees“, „Õhisjõud“ ja „Maanoored“. Sellepärast palugu noored vanemaid „Kaja“ tellida, siis tuleb noorte leht muidugi.

Ajakiri „Põllumees“ maksab ka ainult kaks krooni aastas. Selle tellijaile antakse ka „Õhisjõud“ ning „Maanoored“ tasuta kaasa.

Ligi poole hinnaga saavad „Põllumehe“, „Õhisjõu“ ja „Maanoored“ järgmiste ajalehtede aasta- ja pooleaasta-tellijad: „Virumaa Teataja“, „Elu“ Võrus, „Pärnumaa Teataja“, „Oma Maa“ Viljandis, „Järva Teataja“ ja „Saaremaa Teataja“.

Kasutatagu neid võimalusi, siis saab „Maanoored“ ikka ilma rahata.

„Põllumehe“ talitus.